

Το δίλλημα του Assad

Ο κόκκινος Ιούλιος

Την πρώτη ημέρα του Ιουλίου, στην πόλη Hamah [1] της κεντροδυτικής Συρίας, όπου το 1982 ο στρατός του Hafez al-Assad (πατέρας του Bashar) είχε καταστείλει την εξέγερση των Αδελφών Μουσουλμάνων με αποτέλεσμα να σκοτωθούν περίπου 30.000 Σύριοι, πραγματοποιήθηκαν μαζικές διαδηλώσεις και το καθεστώς αποφάσισε την αποπομπή του κυβερνήτη του ομώνυμου κυβερνείου, Ahmad Khaled Abdel Aziz. Αυτό όμως δεν ανέκοψε τη δυναμική των κατοίκων, που συνέχιζαν να διαμαρτύρονται κατά του καθεστώτος.

Δύο ημέρες αργότερα, περιμετρικά της πόλης είχαν ήδη αναπτυχθεί ισχυρές δυνάμεις της 4^{ης} και 11^{ης} μεραρχίας του συριακού στρατού. Ακολούθησαν δεκάδες συλλήψεις, ενώ ένοπλοι φιλοκαθεστωτικοί, γνωστοί ως αλ-Σαμπίχα (al-Sabiha) [2], πυροβολούσαν ανεξέλεγκτα χωρίς καν να προκληθούν. Οι κάτοικοι είχαν στήσει αντιαρματικά εμπόδια και αντιστάθηκαν σθεναρά με ελαφρά όπλα. Ήταν φανερό ότι ο στρατός συνεπικουρούμενος από τις δυνάμεις ασφάλειας επεδίωκε να εκφοβίσει τους πολίτες, με στόχο τον τερματισμό των διαμαρτυριών και των διαδηλώσεων. Τη Δευτέρα 4 Ιουλίου, χιλιάδες κάτοικοι της Hamah εξακολουθούσαν να διαδηλώνουν και να απαιτούν την πτώση του καθεστώτος. Οι συριακές δυνάμεις εισέβαλαν και πάλι στην πόλη. Ακολούθησε βίαια καταστολή και δεκάδες συλλήψεις πολιτών, από στρατιώτες που εισέβαλαν και μέσα στα σπίτια των κατοίκων.

Τρεις ημέρες αργότερα και ενώ ήδη οι ανθρώπινες απώλειες είχαν ανέλθει σε 11 νεκρούς και 35 τραυματίες, οι πρεσβευτές των ΗΠΑ και της Γαλλίας επισκέφθηκαν την πόλη σε ένδειξη αλληλεγγύης, γεγονός που προκάλεσε την έντονη αντίδραση της Δαμασκού. Μάλιστα, η κυβέρνηση κατηγόρησε την Ουάσιγκτον για «*υποκίνηση των διαδηλώσεων κατά του προέδρου Assad*».

Αφού είχαν παρέλθει τρία 24ρα από την επίσκεψη των ξένων διπλωματών στη Hamah, υποστηρικτές του προέδρου Assad πραγματοποίησαν επίθεση κατά των πρεσβειών των ΗΠΑ και της Γαλλίας στη Δαμασκό. Προφανώς, υπό την καθοδήγηση του καθεστώτος προκειμένου να αποφευχθούν παρόμοιες παρεμβάσεις εξωτερικών δρώντων στα εσωτερικά θέματα της Συρίας. Ακολούθησαν συγκρούσεις τόσο μεταξύ της φρουράς των πρεσβειών και των υποστηρικτών του προέδρου, όσο και μεταξύ φιλοκαθεστωτικών και αντικαθεστωτικών, με αποτέλεσμα να σημειωθούν εκατέρωθεν τραυματισμοί και υλικές ζημιές. Όπως ήταν φυσικό, η Ουάσιγκτον και το Παρίσι κατηγόρησαν τις συριακές αρχές ότι ολιγώρησαν και δεν τους προστάτευσαν από τους φιλοκαθεστωτικούς. Επίσης, με πρωτοβουλία της Γαλλίας, το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ καταδίκασε έντονα τις επιθέσεις, ενώ η επικεφαλής του State Department δήλωσε ότι «ο Bashar al-Assad έχει χάσει τη νομιμοποίησή του και δεν είναι πια απαραίτητος». Από την πλευρά της, η Δαμασκός διαμαρτυρήθηκε για την απροειδοποίητη και χωρίς άδεια επίσκεψη των ξένων πρεσβευτών στην πόλη Hamah.

Στις 8 Ιουλίου, μετά την προσευχή της Παρασκευής, περίπου 200.000 διαδηλωτές συγκεντρώθηκαν στην κεντρική πλατεία της πόλης φωνάζοντας και πάλι συνθήματα κατά του καθεστώτος. Παρόμοιες διαδηλώσεις πραγματοποιήθηκαν και σε άλλες συριακές πόλεις. Οι συριακές δυνάμεις αντέδρασαν και σύμφωνα με μαρτυρίες των ακτιβιστών και των κατοίκων, περισσότεροι από δέκα διαδηλωτές σκοτώθηκαν στη Δαμασκό, τρεις στην πόλη Maarrat al-Numan της βορειοδυτικής Συρίας και άγνωστος αριθμός διαδηλωτών στην πόλη Homs της κεντροδυτικής Συρίας.

Όπως συμβαίνει συνήθως μετά την προσευχή της Παρασκευής, έτσι και στις 15 Ιουλίου περισσότεροι από ένα εκατομμύριο Σύριοι συγκεντρώθηκαν σε διάφορες πόλεις της χώρας (περίπου 300.000 στη Hamah) ζητώντας την πτώση του καθεστώτος και την

απελευθέρωση των πολιτικών κρατούμενων. Οι δυνάμεις ασφάλειας αντέδρασαν για άλλη μια φορά ακολουθώντας τη γνωστή τακτική της βίαιας καταστολής, πυροβολώντας εν ψυχρώ τους διαδηλωτές, με αποτέλεσμα να σκοτωθούν τουλάχιστον 20 άτομα. [3]

Τέλη Ιουλίου και η υπόθεση της πολιορκίας της Hamah από τις συριακές δυνάμεις δεν είχε τελειώσει. Τα ξημερώματα της 31^{ης} Ιουλίου, άρματα μάχης και Σύροι στρατιώτες εισέβαλαν στην πόλη και επιτέθηκαν κατά των πολιτών που συνέχιζαν να διαδηλώνουν απτόητοι. Από τις αρχές του Ιουλίου, οι ανθρώπινες απώλειες στη Hamah ανήλθαν συνολικά σε περίπου 100. Περισσότεροι από 50 νεκροί και 1.000 τραυματίες αναφέρθηκαν και σε άλλες πόλεις, όπως στη Deir al-Zour, τη Homs, Abu Kemal (συρο-ιρακινά σύνορα) κ.ά. Σύμφωνα με μαρτυρίες, άνδρες των συριακών δυνάμεων ασφάλειας προχώρησαν και σε επιλεκτικές συλλήψεις πολιτών, οι οποίοι τις προηγούμενες ημέρες πρωτοστάτησαν στα γεγονότα. Για παράδειγμα, η αντιπολίτευση κατήγγειλε τη σύλληψη του ηγέτη της φυλής Baqqaqa (υπολογίζεται ότι στην εν λόγω φυλή ανήκουν περίπου 1,2 εκατ. Σύροι), σείχη Nawaf Al Bashir, ο οποίος επεδίωξε να υιοθετήσει ειρηνικές μεθόδους στον αγώνα του κατά του καθεστώτος.

Το δίλλημα του Assad

Πριν λάβει την απόφαση της διεξαγωγής της εκκαθαριστικής επιχείρησης στη Hamah, ο Assad αντιμετώπιζε ένα δίλλημα: «Να ακολουθήσει το παράδειγμα του πατέρα του και να καταστείλει δυναμικά την εξέγερση ή να αφήσει τους διαδηλωτές να διαμαρτύρονται στους δρόμους της πόλης και να απαιτούν την πτώση του καθεστώτος»;

Η πρώτη επιλογή θα προκαλούσε την αποδυνάμωση του καθεστώτος. Με τη δεύτερη επιλογή, ο Assad διακινδύνευε την περαιτέρω επέκταση της εξέγερσης και την επιπρόσθετη διεθνή απομόνωση και αντίδραση. Εφόσον ούτως ή άλλως ο συριακός λαός εδώ και τέσσερις μήνες διαδήλωνε και διαμαρτυρόταν από τη μια ως την άλλη άκρη της χώρας και η διεθνής κοινότητα δεν φαινόταν αποφασισμένη να επέμβει, ο Σύρος πρόεδρος κατέληξε στην πρώτη επιλογή. Δηλαδή να προστατέψει το καθεστώς αδιαφορώντας για τις ανθρώπινες απώλειες, που σύμφωνα με κάποιες ανθρωπιστικές οργανώσεις, συνολικά ίσως έχουν ξεπεράσει και τους 2.000 νεκρούς. Η εκκαθαριστική επιχείρηση στη Hamah, που συνιστά ιστορικό σύμβολο, είναι σχεδόν βέβαιο ότι θα ενισχύσει την αντίσταση των αντικαθεστωτικών και θα γιγαντώσει την εξέγερση.

Αυτό που πραγματικά ανησυχεί τον Assad είναι ότι η συνεχής αύξηση των ανθρώπινων απωλειών θα εξασθενήσει τη θέση της Μόσχας και του Πεκίνου στο Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ. Αν πολλαπλασιασθούν οι φωνές διαμαρτυρίας στο εσωτερικό και η εικόνα του Assad στα διεθνή ΜΜΕ συνεχίσει να βάφεται με εντονότερο κόκκινο χρώμα, η Ρωσία και η Κίνα θα μπορέσουν να διατηρήσουν τη φιλοσυριακή τους στάση και να αρνούνται την επιβολή κυρώσεων ή μια διεθνή επέμβαση;

Η απροθυμία της διεθνούς κοινότητας

Μάλλον προς το παρόν ο Assad δεν κινδυνεύει από κάποια διεθνή παρέμβαση. Ο λόγος είναι προφανής. Η Ουάσιγκτον, το ΝΑΤΟ και αρκετές ευρωπαϊκές χώρες έχουν επίσημα δηλώσει ότι «η Συρία είναι μια ξεχωριστή υπόθεση» και ότι «δεν συγκρίνεται με την περίπτωση της Λιβύης».

Επομένως, οι Σύροι αντικαθεστωτικοί παραμένουν «αναλώσιμοι», επειδή η χώρα τους δεν διαθέτει επαρκή κοιτάσματα υδρογονανθράκων, που θα μπορούσαν να λειτουργήσουν καταλυτικά στη λήψη μιας απόφασης για επέμβαση. Ούτε συνιστά ενεργειακό κόμβο αγωγών πετρελαίου ή φυσικού αερίου, ώστε να απειληθεί η ενεργειακή ασφάλεια της ευρύτερης περιοχής. Σύμφωνα με τον κανόνα περί συμφερόντων και απειλών, μια επέμβαση στη Συρία θα είχε κόστος χωρίς αντίκρισμα και ταυτόχρονα θα προκαλούσε την αντίδραση του Ιράν και της Hezbollah, με απρόβλεπτες συνέπειες για την κατάσταση ασφάλειας στην ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής. Ήδη, επιχειρήσεις χωρίς ιδιαίτερα οικονομικά οφέλη για τις υπερδυνάμεις διεξάγονται στο Ιράκ, το Αφγανιστάν και τη Λιβύη. Επιπρόσθετα, στη συριακή επικράτεια δεν υφίσταται κάποια ένοπλη αντικαθεστωτική δύναμη, που να δημιουργεί προϋποθέσεις ανάλογες με αυτές των αντικαθεστωτικών της Βεγγάζης. Επομένως, μόνο εκ των έσω μπορεί να προκύψει κάποια αλλαγή και μέχρι τότε οι ανθρώπινες απώλειες θα πολλαπλασιάζονται.

Πάντως, σύμφωνα με πληροφορίες των ΜΜΕ, πρόσφατα ο Λευκός Οίκος ζήτησε από τον Τούρκο πρωθυπουργό Tayyip Erdogan να αναπτύξει δυνάμεις του τουρκικού στρατού στα συρο-τουρκικά σύνορα (πιθανώς και εντός της επικράτειας της βόρειας Συρίας), προκειμένου να δημιουργηθεί μια ζώνη προστασίας για τους Σύρους πρόσφυγες αλλά και τους στρατιωτικούς που αυτομολούν και ζητούν άσυλο. Η επιχείρηση δεν διεξήχθη προφανώς και λόγω της σύσσωμης παραίτησης της ηγεσίας των τουρκικών ενόπλων δυνάμεων.

[1] Η Hamah είναι η τέταρτη μεγαλύτερη πόλη της χώρας με πληθυσμό περισσότερο από 700.000 κατοίκους (2009).

[2] Ο όρος αλ-Σαμπίχα προέρχεται από τη λέξη «σάμπαχ» που σημαίνει το φάντασμα, κάποιος που δρα χωρίς να γίνεται ορατός από τρίτους. Η λέξη σαμπίχα αντιστοιχεί με τον όρο μπαλατζία στην Αίγυπτο που δηλώνει φιλοκαθεστωτικές συμμορίες. Ορισμένοι αντικαθεστωτικοί θεωρούν την αλ-Σαμπίχα φαινόμενο ανάλογο της ιταλικής μαφίας, που μάλιστα αναλαμβάνει δράση με άμεση κάλυψη του συριακού καθεστώτος. Πολλές είναι οι έννοιες της λέξης αλ-Σαμπίχα στη Συρία. Η πολιτική έννοιά της σημαίνει την άσκηση καταχρηστικής εξουσίας από μέρους παράνομων ομάδων εις βάρος των πολιτικών διαφωνούντων και των μελών της αντιπολίτευσης με παράνομο εγκλεισμό τους σε φυλακές, με την παραπομπή τους σε έκτακτα δικαστήρια εκτός του πλαισίου της έννομης τάξης, την απαγόρευση της εξόδου τους από τη χώρα ή ακόμα και με απειλή κατά της ζωής τους.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΩΝ, ΜΕΣΑΝΑΤΟΛΙΚΩΝ ΚΑΙ ΙΣΛΑΜΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ, Άρεφ Αλομπέιντ, «Οι παραστρατιωτικές ομάδες (αλ-Σαμπίχα) στη Συρία», 13 Ιουνίου 2011

[3] Η Ένωση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της Συρίας ανέφερε ότι οι νεκροί ανήλθαν στους 28 (16 στη Δαμασκό) και οι τραυματίες στους 120.

Γιαννακόπουλος Βασίλης
γεωστρατηγικός αναλυτής
www.geostrategy.gr
geostrategical@yahoo.gr